

ACC. N:R M. 14736:1-4_o

Landskap: Skåne Upptecknare: Karl Ahlsson, Lund
Härad: Bawa Berättare: " "
Socken: Nevishög Berättarens yrke: f. d. lantbr.
Uppteckningsår: 1959 Född år 1881 i Nevishög

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Liesvide. s. 1-4.

LUF 113

Liesmide.

I min hemtrakt har icke liesmide förekommit under min tid, men på 1870-80-talet fanns i Mossheddinge - i Mossheddinge smedja nära Torreberga ägogräns - en mycket duglig smed, Hylander, som var lik som skapad för sitt yrke, som jag även minns och som anlätades av min far, då denne hade hemmanet.

Han kunde smida nästan vad som helst. Bl.a. hade han för min fars räkning smitt plogkroppar till en skumplog, som var så beskaffad, att den kunde vändas upp och ner med plogkroppar på över- och undersidan, därav den ena sidans högervända och den andra sidans vänstervända. Den kunde därför köras fram och tillbaka med fårorna efter varandra från den ena sidan av fältet till den andra utan att behöva bilda "ryggar".

Jag tycker mig ha ett svagt minne av att han även skulle ha smittliar såväl som hötjugor m.fl. jordbruksredskap, dock endast på beställning. Men detta hände, som nämnt, före min tid. De smidda hötjugorna använde jag likväl för vissa göromål under hela min jord-

brukaretid.

II

I min ungdom köpte vi alltid liarna på Lunds marknad av troligtvis "göingar", som även sålde trädgårdsredskap m.m. Om liarna fick jag den uppfattningen, att de voro hemmasidda.

Under min egentliga jordbrukaretid köpte jag liarna, troligen fabrikstillverkade, i början hos järnhandlandena i Lund, sedan hos handlandena i byn. Liarna voro då i regel stämplade. Men nu hade skördemaskinerna tillkommit, och man hade därför icke mycket behov av liar.

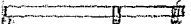
Liens goda kvalitet kunde man ofta se på materialets beskaffenhet, såsom om undersidan, vid vilken bettet låg, var fast och blank och, ifall man andades på den, imman därav gick fort bort. I så fall ansågs materialet vara av god kvalitet och bettet gott.

Liar fanns i olika storlekar. När man högg mogen säd isynnerhet vårsäd utan isädd klöver, alltså lätthuggen säd, kunde man för arbetets bättre fortgång ha rätt långa liar, omkring 6 kvarter. Men då man högg tätvuxen klövervall och framför allt ängarna, där grä-

sät skulle "slås", slås av, och lien således skulle föras med en betydligt större genomslagshastighet, fick man helst nöja sig med en 5 kvarters lie, detta, för att man skulle orka föra den under en ihållande slätterdag.

Lieskaftets längd skulle passa slätterkarlen. Den skulle vara lika med dennes längd i upprätt ställning från armhålan till marken. Avståndet mellan handtagen, mellan "le-knaggarna", skulle vara lika med slätterkarlens axelbredd och således nätt och jämnt kunna gå utanför denna.

Sett ovanifrån var lieskaftet alldeles rakt men sett från innersidan ville man helst ha en svag böjning, dels på mitten för att något höja högra handtaget och därmed minska högra armens sträckning och dels vid nedre ändan något uppåt för att bättre och ändamålsenligare kunna fastsätta lien.

Vidare skulle lien inställas så, att avståndet från översta handtaget till liens rygg vid fastsättningen skulle vara lika med avståndet från samma handtag till liens spets

Varje slätterkarl hade sin egen lie, som ingen fick an-

annan fick använda och som han var mycket mån om och som han höll i mycket skarpslipat skick.

Min lie hade jag visserligen i 25 år, men det var mestadels under skördemaskinstiden, då den ej särskilt mycket användes.

Priset på en lie var på 1910-talet kr. 1:50.

Liarna användes endast av männen. Det vore alltför ansträngande arbete för kvinnor att på allvar bruka en lie, ehuru många kvinnor kunde använda lie till husbehov, såsom till att hugga av en tjuga grönfoder till några kor, då männen hade förhinder.

Skära har jag aldrig använt eller egentligen sett användas, men vi hade likväl en sådan förvarad, dock såsom museiföremål.

Lien slipades i regel varje morgon och middag och väddes, slipades med handsten, därjämte varje lillmiddag och merafton, därest den var i bruk hela dagen. Dessutom västtes den med strykspån för ungefär var 100:e meters "skårlängd".

Slätter- och skördemaskin började användas i slutet av 1890-talet och kommo mera allmänt i bruk i början av 1900-talet, då lien fick se sig definitivt förbigången av dessa.